

โครงการจัดงานตลาดนัดอุทยานอาหาร

“วิถีแห่งสุขภาพ วิถีแห่งวัฒนธรรม”

ระหว่างวันที่ 19-21 มีนาคม 2557 ณ ตลาดเกษตร ม.อ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคใต้ที่มีวิถีการดำรงชีวิตที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะวิถีชีวิตชุมชนที่มีความหลากหลายตามบริบทของพื้นที่ซึ่งมีฐานทรัพยากรธรรมชาติแตกต่างกันไปกล่าวคือพื้นที่บริเวณทะเลสาบสงขลา ทะเลหลวง คาบสมุทรสทิงพระ แต่เดิมเป็นอยู่อาศัยและแหล่งอาหารทางทะเลที่สำคัญหรือพื้นที่ป่าต้นน้ำในบริเวณลุ่มน้ำคลองรัตภูมิ ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา และลุ่มน้ำเทพานาหวี ซึ่งมีความหลากหลายของพืชท้องถิ่น มีการรวบรวมสมุนไพรที่สามารถนำมาปรุงเป็นยาและอาหารได้ในคราวเดียวกัน ความอุดมสมบูรณ์ด้วยระบบนิเวศทางชีวภาพที่แตกต่างกันนี้ทำให้เกิดวิถีวัฒนธรรมด้านอาหารที่มีการปรุง การกินอาหารของแต่ละพื้นที่จนเกิดเป็นค่านิยมการกินความเชื่อ หล่อหลอมเป็นภูมิปัญญาอาหารภาคใต้ที่สร้างความภาคภูมิใจสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

แต่จากสภาวะภัยพิบัติทางธรรมชาติและรูปแบบการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนไปตามสภาวะเศรษฐกิจเกิดการปรับเปลี่ยนพื้นที่การทำเกษตร เกษตรกรได้หันมาปลูกยางพาราจนเกิดการทำลายพื้นที่ป่าต้นน้ำ และขยายตัวสู่พื้นที่ทำนารอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและพื้นที่ราบของคาบสมุทรสทิงพระ กอปรกับโครงการของรัฐที่สนับสนุนการฟื้นฟูนาร้างด้วยการปลูกปาล์มน้ำมันทำให้พื้นที่ปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชเศรษฐกิจแทนพื้นที่อาหาร การเพิ่มขึ้นของสวนยางพาราส่งผลต่อพื้นที่อาหารในวงกว้างจนเกิดการพึ่งพาอาหารจากภายนอกทั้งข้าว ผัก ปลาและอื่นๆ ส่งผลต่อความปลอดภัยด้านอาหารจากข้อมูลการตรวจสอบปนเปื้อนในอาหารสดของรถตรวจวิเคราะห์สารปนเปื้อนเคลื่อนที่ (Mobile Unit) ในปี 2554 พบว่า สารเคมีทางการเกษตรตกมาตรฐานร้อยละ 11.45 ผลผลิตที่ตกเกณฑ์มาตรฐานได้แก่ หัวหอม ใบบัวบก ต้นหอม กะหล่ำดอก และดอกหอม

จากสภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนที่ไม่สามารถซื้อหาอาหารได้ในปริมาณที่ร่างกายต้องการ จึงส่งผลต่อโภชนาการในระดับครัวเรือน ผลการสำรวจของ รศ.พญ.ลัดดา เหมาะสุวรรณ เกี่ยวกับภาวะโภชนาการของเด็ก พบข้อมูลระดับไอคิวของเด็กจังหวัดสงขลา มีระดับไอคิวอยู่ในระดับที่ 5 ของภาคใต้ และพบข้อมูลอีกว่าเด็กไทยกำลังประสบปัญหาขาดสารอาหาร น้ำหนักตัวลดลงปัญหาเตี้ยกว่าเกณฑ์ การขาดธาตุไอโอดีนซึ่งเป็นสาเหตุการบกพร่องทางสติปัญญาและยังพบว่าเด็กมีภาวะโรคอ้วนร่วมด้วย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลการเฝ้าระวังติดตามภาวะโภชนาการของเด็ก 0-5 ปี ของสำนักงานสาธารณสุขสงขลา เดือนมีนาคม 2555 พบว่า เด็กจำนวน 85,052 คน ผลภาวะโภชนาการเมื่อชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงในเด็กจำนวน 81,349 คน พบว่า น้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ร้อยละ 2.75 เตี้ย

ร้อยละ 6.13 เริ่มอ้วนร้อยละ 3.79 และมีภาวะอ้วนร้อยละ 3.10 ซึ่งเป็นภาพสะท้อนถึงวิกฤติของสุขภาพเด็กไทยในปัจจุบันและอนาคต

ดังนั้นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในการจัดการพื้นที่อาหาร อาหารปลอดภัย และโภชนาการสมวัย สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกับ คณะทรัพยากรธรรมชาติ คณะเภสัชศาสตร์ และภาคีเครือข่าย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลควนรู เทศบาลชะแล้สมาคมผู้บริโภคสงขลา สมาคมสมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา สถาบันสานติธรรม และมหาวิทยาลัยทักษิณ จึงจัดงานตลาดนัด “อุทยานอาหารวิถีแห่งสุขภาพ วิถีแห่งวัฒนธรรม” เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ และพื้นที่ต้นแบบการจัดการพื้นที่แหล่งผลิตอาหารของตำบลควนรู ตำบลเขาพระ ตำบลชะแล้ ตำบลรัตภูมิ อำเภอสิงหนคร อำเภอกระแสดำรงและอำเภोजะนะ ตลอดจนงานวิจัยด้านอาหารเป็นยา ภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้าน การติดตามพฤติกรรมบริโภคของเด็ก ซึ่งองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องจากการดำเนินโครงการบูรณาการงานสร้างเสริมสุขภาพด้านอาหารและโภชนาการ กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา ที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) องค์ความรู้และกระบวนการทำงาน การขับเคลื่อนเรื่องอาหารและโภชนาการที่เกิดขึ้นสถาบันการจัดการระบบสุขภาพเล็งเห็นว่าจะประโยชน์กับประชาชน นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ จะได้นำไปปรับใช้เพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอข้อมูลการดำเนินงานของเครือข่ายภายใต้การดำเนินงานโครงการบูรณาการงานสร้างเสริมสุขภาพด้านอาหารและโภชนาการ กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา
2. เพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนในประเด็นความมั่นคงทางอาหาร อาหารปลอดภัย และโภชนาการสมวัย ให้เป็นที่รับรู้ของประชาชนทั่วไป
3. เพื่อกระตุ้นให้เกิดการขับเคลื่อนเชิงนโยบายในประเด็นความมั่นคงทางอาหาร อาหารปลอดภัยและโภชนาการสมวัย ให้เกิดขึ้นทั้งในระดับชุมชนและระดับจังหวัด

เป้าหมาย

นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ บุคลากรการศึกษา ภาคประชาชนที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานในประเด็นความมั่นคงด้านอาหาร อาหารปลอดภัย หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชนและประชาชนทั่วไป จำนวน 1,000 คน

รูปแบบการจัดงานตลาดนัด

- การเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการส่งเสริมแหล่งอาหารในชุมชน โดยชุมชนและ และเพื่อชุมชน

- การนำเสนอผลงานในรูปแบบนิทรรศการการจัดการความมั่นคงทางอาหาร อาหารปลอดภัย และด้านโภชนาการสมัย

- การสาธิตเมนูอาหารพื้นบ้าน เมนูอาหารเจเพื่อสุขภาพ เมนูอาหารเป็นยา และน้ำเพื่อสุขภาพ

- การตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหารด้วยรถตรวจวิเคราะห์สารปนเปื้อนเคลื่อนที่ (Mobile Unit) ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

- การทำศีกษาสวนสมุนไพรและศูนย์สมุนไพรทักษิณ คณะเภสัชศาสตร์และฟาร์มเลี้ยงไก่และฟาร์มสุกรของภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

- การจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารท้องถิ่น สินค้าOTOP

- การแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ และการประกวดการแสดงของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นอาหารและโภชนาการ

วันและสถานที่จัดงานตลาดนัด

วันที่ 19 – 21 มีนาคม 2557 ณ ตลาดเกษตร ม.อ. คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดการนำข้อมูลงานวิจัย ตลอดจนกระบวนการทำงานบูรณาการงานด้านอาหารและโภชนาการในพื้นที่ซึ่งมีการดำเนินโครงการบูรณาการงานสร้างเสริมสุขภาวะด้านอาหารและโภชนาการ กรณีศึกษาจังหวัดสงขลามาไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นๆต่อไป

2. เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มต่างๆในจังหวัดสงขลา ได้แก่ ภาคประชาสังคม นักวิชาการ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป เพื่อให้ทุกภาคส่วนเกิดการรับรู้และเข้าใจในมิติความมั่นคงทางอาหาร อาหารปลอดภัยและโภชนาการสมัย

การประเมินผล

ใช้แบบสอบถามจำนวน 300 ชุด จากประชากรเป้าหมาย 1,000 คน (คำนวณจากสูตร Taro Yamane) เพื่อสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมงานตลาดนัด อุทยานอาหารวิถีแห่งสุขภาพ วิถีแห่งวัฒนธรรม ในระหว่างวันที่ 19-21 มีนาคม 2557 ณ ตลาดเกษตร ม.อ.

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1. สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
4. สมาคมสมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา
5. มหาวิทยาลัยทักษิณ
6. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา

ร่วมด้วยเครือข่ายสมาคมผู้บริโภคสงขลา สถาบันศาสนติธรรม ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศูนย์เรียนรู้วิถีธรรมชาติอำเภอจะนะ องค์การบริหารส่วนตำบลควนรู เทศบาลชะแล้ โรงแรมเซ็นทาราหาดใหญ่ โรงแรมธรรมรินทร์ธนาจังหวัดตรัง ผู้ประกอบการตลาดเกษตร ม.อ. และครัววโปเหนด

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)